

aquella la *enfità*, tant ella engrerà, que un jorn offe-guà», Eiximenis (*Terç*, f° 147v); «seyas a taula, / ha-vent menjat / e almorzat / ja de matí: / tostemps ab mi / enfastijada / e desmenjada / --- / com, *enfitada*, / sola çopàs, / e-s menejàs lo candeler / --- caych la canela / --- / cert se-n cremà / bé la mitat», JRoig (*Spill*, 2462), «e tracamanyà, / ab tots sos senys / mos-trar-se prenys: / dix — Sent-me lassa / --- / com só dolenta!, / trop-me calenta!; / si no vomite, / tantost m'enfite / ---», id., 4746.

Com ja hem vist en un derivat més complex de la mateixa arrel, *enfiçar*, hi ha casos en què aquests mots s'acosten al matís d'«infectar», potser no sense algun impuls rebut dels ll. INFECTARE, INFECTIONEM, i mots afins; així en aquest passatge, on no s'acaba de veure clar si hi ha més de la idea d'«empatxar» o de la d'«infecció»: «a esta hora desenganys poc aprofitan: / esmenar-se voldrian si poguessen, / mes ¿com se pot, breument, tan llarga vida? / Vols fugir de les penes que te *enfitan*? / nunca vindràs esser dels qui tropesen / ab est 'Despertador' qui a temps te crida», Antoni de Verí, a. 1623 (*JMBover, BiEscrBal.* II, 497-vii-4-1); la desviació d'*enfitat* a Eivissa cap a «mugriento, grasiento» (*PzCabr.*), potser no manca de connexió amb allò; però també en parlars extrems veiem l'acc. del cat. comú: ross. *enfitat* 'atipat': «què me trapi dins de l'assieta? / Quatre boles de *picolat*! / me les vaig empassar tot en fent la grimaça: / pels allotjar tot just si me restava plaça, / tament eri *enfitat*!» (Saisset, *Catal. del R.*, 67-8).

No sols figura val. «*enfitat* o *enfitat: abito*» en Sanelo (grafies *emf-* i *enf-*) sinó també «*enfit*, *emfit* 'ahito'» (f° 70v i 71v); *trençar l'anfit* «cólicos e indigestiones» a la Marina d'A.¹⁸ Quant al substantiu *enfit*, és un derivat postverbal d'*enfiçar* [*DTo.* 1647: «*enfit*: cruditas, atis; *enfit ab agrura*: oxymeria»; «--- causar *enfit* a algú, *enfiçar* a algú: alicui cruditatem parere ---; *caure desganat* <'desmaiàt'> *de enfit* --- incidere ---; *estar desganat de enfit*, *estar enfitat*: ex cruditate aegrotare ---», Lacav.]. *Enfitadura*. *Enfitament*; *enfitós* i el cpt. *enfitapobres*. *Desenfiçar*; *desenfiçador*.

Del ll. *fixus*, -a, -um, forma, clàssica en llatí, del participi de *figere*, la qual es mantingué en el llatí escrit (admesa com a única correcta fins després que la llengua vulgar s'hagué decidit per l'arcaic *fixtus*), es prengué per via sàvia el nostre adjectiu *fix*, *fixa* [1390?, o c. a. 1380, Gilbert-Corsuno]: s'introduí com a terme tècnic d'astrologia i monederia (1417), c. 1500 com a calc humanístic del llatí (FÀlegre) i així guanyà a poc a poc admissió en l'ús culte general, però encara manca en totes les eds. del *DTo.*; en el S. XVII ja havia pres peu amplament: «*fixo*: estable: *fixus*, *firmus*, *stabilis*: quant jo estaré *fixo* en algun lloc, jo vos donaré de més noves ---», Lacav. (1695).

La forma llatinitzant *fixo* que havia pres aquest manlleu degué ser quasi general fins llavors i és quasi la única usada en el S. XIX; sempre, és clar, pronunciada *fíksu* / -u, ço que comprova que entrà des del llatí sense cap guia ni influència del castellà, on s'adaptà [pel mateix temps] com a *fíxo*, després pron. *fíbo*.¹⁹ Encara

fins c. a. 1920 se sentia generalment *fíksu* (*fixo* és encara l'única forma registrada per Lab., 1839-88 ---); des de c. l'a. 1900 començaren alguns a escriure *fixe* i fins dir-ho (ús que guanyava terreny gràcies al dependents de comerç adhuc en l'ús parlat); Fabra proposà canviar-ho més normalment i viablement en *fix* (però encara el *DOrt.* admet *fixe* i *fix* el 1917), i *fix* s'anà generalitzant des de c. 1925; avui és un fet consumat, que ningú pensa ni pensi a retocar.

¹⁰ DERIV.: *Fixar*: derivat savi del llatinisme *fix*, que s'ha obert pas tardanament en totes les llengües europees (en francès no apareix *fixer* fins a 1503, *RFgn.* xxxii, 66) [Lacav. 1695: «*fixar lo argent viu*; *vostra manya fixarà lo esperit volàtil de aquest jove*; n'hi hauria ja algun cas en docs. de 1524 i 1661]; el castellà ha ampliat molt l'esfera semàntica i fraseològica d'aquest verb, sobretot en l'ús reflexiu *fixarse*, fins a fer-li significar 'notar, reparar en', i 'adonar-se', coses que han imitat en català alguns pocs, i que no ens fan cap falta: lamentem que certs mestres de català no reaccionin fortament contra aquest abús, defensant amb tot el vigor i insistència l'ús del vivíssim i cent voltes preferible *adonar-se*.²⁰ *Fixable*. *Fixació* [*DOrt.*]. *Fixador*. [*DOrt.*]. *Fixament* [*DOrt.*]. *Fixatge* [*DOrt.*]. *Fixatiu* [*DOrt.*]. *Fixadat* [*DOrt.*]. *Fixesa* [*DOrt.*], i ja força usual bastant abans, tot i que manca encara a Lab., 1888 i Vogel; 1918, Joan Alcover]. *Fixa* f. (*AlcM*) és un mot segurament inexistent: adaptació bàrbara que fa Griera o algun dels seus corresponsals del dolent i superflu francesisme tècnic *fixa*.²¹

CPT.: *Fixament* adv. [Lacav.].

En lloc del mot popular *FIXORIUM* 'fita limitrofa, termenal' (veg. supra, *Fitor*), sembla haver-se creat en el nostre baix llatí un *fixorium*²² (a base de *fixus* / *fixtus*), plural *fixoria*, que convertint en femení singular degué aconseguir alguna popularitat i acceptació vulgar en el llenguatge de l'agrimensura i l'administració local en la forma ultracorrecta *fixuria* (i fins *sexuria*, influint-hi *fixes* 'camps entre marges'); ja documentat supra en l'any 881; «ascendit usque ad *sexuriam* que est in plano, et sic ascendit usque ad puium», 1045, «vadiid --- per ipsas *sexurias* que fuerunt *sexuriadas* inter terminem de Albina et terminem de Baneres», pergami orig. de 1046, *fixurias* 1064, «sicut terminavit *fixuriis* Bertrandus de Castellota», 1180 (*Cart.* de St. Cugat II, pp. 242, 253, 306; III, p. 280), i fins arribà a usar-se en català, segons un doc. barceloní del S. XIV, amb el significat de 'rodalies': «que null hom --- no gos posar dins lo portxe nou del Comú, ne entorn dins les *sexurias*, vin ne botes, ne leyns, ne barches, ne gitar negunes sutzures» (*BABL* XI, 309); fins en quedà alguna reminiscència tardana a Mallorca (1571, *AlcM*).

D'on el verb derivat *fixur(i)are*, que ja hem vist en el doc. de 1046 i que notem en un de c. l'a. 1000: «ipsa terra que *fixuravi* ego Ferriol cum bonis hominibus ---» (Terrassa, *BABL* VII, 396); *fixuriavimus*, 1171 (*Cart.* de St. Cugat III, p. 237); «sicut est terminatum et *sexuriatum*» (bis) a. 1185 (*Cart.* de Poblet, 23, 219). Amb això cal posar en relació l'ús de